

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ข้าวที่ปลูกในประเทศไทยเป็นข้าวที่มีคุณภาพดี นอกจากใช้บริโภคภายในประเทศแล้ว ยังมีการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่เป็นลำดับต้นๆ ของโลก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2549 มีปริมาณการส่งออกข้าวทั้งหมด 7,433,540 ตัน มูลค่า 97,539.37 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550: ออนไลน์) แต่กว่าที่ข้าวเปลือกจะกลายเป็นข้าวสารเพื่อบริโภคนั้นต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ มากมายนับตั้งแต่ชาวนาลงแรงไถ หว่าน ปักดำ บำรุงรักษา จนข้าวออกรวง หลังจากนั้นจึงผ่านขั้นตอนการสีข้าวที่นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อที่จะเปลี่ยนข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร เพื่อส่งไปจำหน่ายให้ผู้บริโภคและผู้บริโภค

โรงสีข้าวทำหน้าที่แปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร รวมทั้งทำหน้าที่เป็นคนกลางที่สำคัญในระบบการตลาดข้าวของไทย ปัจจุบันโรงสีข้าวในประเทศไทยมีจำนวนประมาณ 45,000 โรง (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2550: ออนไลน์) โรงสีข้าวส่วนใหญ่ที่มีกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกเป็นโรงสีข้าวขนาดเล็กซึ่งมีประมาณร้อยละ 70 ของโรงสีข้าวทั้งหมด โดยทำหน้าที่ในการบริการชาวนาที่นำข้าวมาสีให้เป็นข้าวสารสำหรับบริโภคในครัวเรือน ส่วนโรงสีข้าวขนาดกลาง และขนาดใหญ่มักตั้งอยู่ในแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ เช่น ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการค้าข้าว ซึ่งโรงสีข้าวเหล่านี้จะไม่เพียงแปรรูปข้าวเปลือกเพื่อบริโภคภายในประเทศเท่านั้น ยังมีหน้าที่ติดต่อกับตัวแทนที่ชานาญการทางด้านนี้โดยเฉพาะซึ่งเรียกว่า “หยง” เพื่อส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ เนื่องจาก โรงสีข้าวมีเป็นจำนวนมาก และมีบทบาทที่สำคัญดังกล่าว การดำเนินธุรกิจใดๆ ของโรงสีข้าวจึงมีผลต่อชาวนา และผู้บริโภคโดยตรง

โรงสีข้าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทตามกำลังการผลิต ประเภทแรก คือ โรงสีข้าวขนาดเล็ก มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 5 ตันข้าวเปลือกต่อวัน จะตั้งตามหมู่บ้านในชนบทที่เป็นแหล่งผลิตข้าว ในหมู่บ้านหนึ่งๆ อาจจะมีโรงสีข้าวประเภทนี้มากกว่า 1 โรง หรือตามขนาดของหมู่บ้าน และผลผลิตข้าวเปลือกในท้องถิ่นนั้นๆ โรงสีข้าวประเภทนี้จะสีข้าวที่เกษตรกรบริโภคเอง โดยเกษตรกรจะทยอยนำข้าวเปลือกมาสีที่โรงสีครั้งละไม่มาก (ประมาณ 2-3 กระสอบ) โรงสีข้าวประเภทนี้มักรับจ้างสีข้าวจากชาวนา และรับค่าจ้างในรูปราคาข้าว และปลายข้าวที่เป็นผลพลอยได้จากการสีข้าว ประเภทที่สองคือ โรงสีขนาดกลาง มีกำลังการผลิต 5-19 ตันข้าวเปลือกต่อวัน จะตั้งอยู่ในเขตอำเภอ หรือตัวจังหวัด

ทั่วประเทศ บทบาทที่สำคัญของโรงสีข้าวประเภทนี้ คือ การให้บริการแปรรูปข้าวเปลือกมาเป็นข้าวสาร เพื่อสนองความต้องการของการบริโภคของตลาดภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง การซื้อข้าวเปลือกของโรงสีข้าวขนาดกลางนี้อาจซื้อโดยตรงจากเกษตรกร โดยรับซื้อที่หน้าโรงสี หรือออกไปซื้อตามลานนวดข้าว หรือยุ้งฉางของเกษตรกร หรืออาจซื้อจากพ่อค้าคนกลางที่รวบรวมซื้อมาจากเกษตรกร รายได้ของโรงสีข้าวประเภทนี้มาจากส่วนต่างของต้นทุนราคาข้าวเปลือกกับราคาข้าวสารที่ขายได้ และรายได้จากการขายรำข้าวและปลายข้าวให้กับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ รวมทั้งกำไรในการเก็บกักข้าวเปลือกไว้ โดยซื้อข้าวเปลือกมาเก็บไว้ในยุ้งฉาง หรือ โกดังเพื่อนำออกมาสีเป็นข้าวสารจำหน่ายในช่วงเวลาที่ราคาขายข้าวสารสูงขึ้น และประเภทที่สาม คือ โรงสีข้าวขนาดใหญ่ มีกำลังการผลิต 20 ตันข้าวเปลือกต่อวันขึ้นไป จะรับซื้อข้าวเปลือกจากพ่อค้าคนกลาง และเกษตรกร แล้วนำมาสีเป็นข้าวสารให้แก่พ่อค้าขายส่ง หรือผู้ส่งออก โดยไม่รับจ้างสีข้าวให้เกษตรกรเช่นเดียวกับโรงสีข้าวขนาดเล็ก และขนาดกลาง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550: ออนไลน์)

ปัจจุบันเส้นทางการคมนาคมได้ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงได้ทั่วประเทศ ทุกจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน กอปรกับปัจจุบันการจัดการลอจิสติกส์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันของกิจการ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการนำสินค้าและบริการไปตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันเวลา น่าเชื่อถือ และมีค่าใช้จ่ายโดยรวมต่ำที่สุด จากความสำคัญดังกล่าวได้ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือกันด้านการจัดการลอจิสติกส์ระหว่างสมาชิกที่อยู่ในโซ่อุปทาน เพื่อปรับปรุงการจัดการโซ่อุปทานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าว โดยเลือกโรงสีข้าวทรัพย์เจริญเป็นกรณีศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบลอจิสติกส์ของผู้ผลิต ผู้จำหน่ายข้าวเปลือก และข้าวสารต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวจากกรณีศึกษาโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ
2. ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบลอจิสติกส์ของผู้ผลิต ผู้จำหน่ายข้าวเปลือก และข้าวสารต่อไป

นิยามศัพท์

ลอจิสติกส์ หมายถึง การจัดการการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และข้อมูลจากจุดกำเนิดไปยังจุดที่มีการใช้ หรือการบริโภค การจัดการลอจิสติกส์เกี่ยวข้องกับทุกๆ ส่วนตั้งแต่ต้นจนจบของโซ่มูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่วัตถุดิบ งานระหว่างทำ และสินค้าสำเร็จรูปคงคลัง ตลอดจนกิจกรรมการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ และสินค้า

โรงสีข้าว หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่แปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร รวมทั้งทำหน้าที่เป็นคนกลางที่สำคัญระดับหนึ่งในระบบการตลาดข้าวของไทย ในการศึกษาครั้งนี้ คือ โรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved